

Nr 44.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppförande av ammunitionsförrådshus m. m. å Stora Fjäderholmen; given Stockholms slott den 21 januari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

C. G. Hammarskjöld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 januari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld anförde:

Enligt ett mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Stockholms stad, å andra sidan, den 7 april 1916 träffat avtal jämte tillägg till detsamma av den 7 maj 1917 har Stockholms stad tillträtt det s. k. Lindarängsområdet med därtill gränsande vatten, vilket område staden

jämlikt stadgande i ett mellan kammarkollegium, å kronans vägnar, och staden den 5 november 1889 upprättat bytesavtal icke skulle få tillträda förrän fyrtyo år efter avtalets ingående (år 1929). Genom avtalet den 7 april 1916 jämte tillägget av den 7 maj 1917 bestämdes, i sammanhang med omförmälda medgivande åt staden, att kronans å nämnda område befintliga kruthus skulle få kvarstå intill den 1 juli 1924, varefter de skulle av kronan bortföras. Sagda kruthus äro belägna å Loudden.

Genom nämnda avtal den 7 april 1916 jämte tillägg av den 7 maj 1917, med vissa ändringar, som 1918 års lagtima riksdag föreslagit samt Kungl. Maj:t och staden godkänt, har vidare staden å kronan överlåtit äganderätten till frälselägenheten Fjäderholmarna i Lidingö socken med staden tillhöriga, därstädes befintliga byggnader ävensom strand- och vattenrätt.

Sagda avtal den 7 april 1916 jämte tillägget av den 7 maj 1917 äro såsom bilagor fogade vid propositionen nr 102 till 1918 års lagtima riksdag angående anläggning av ny docka vid flottans station i Stockholm m. m.

I sammanhang med att 1918 års lagtima riksdag godkände omförmälda avtal den 7 april 1916 med tillägg av den 7 maj 1917 ävensom två den 12 mars 1917 och den 19 januari 1918 träffade avtal mellan kronan och staden angående markupplåtelser, beslöt riksdagen, på förslag av Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 102, att av de medel, som staden enligt sagda avtal skulle betala till kronan, skulle bildas en fond, vilken under benämning Stockholms varvs byggnadsfond skulle förvaltas av marinförvaltningen. Till fonden skulle därjämte föras inflytande hyresmedel från det av kronan genom ovanberörda avtal inköpta område i Djurgårdsstaden ävensom å Beckholmen och Fjäderholmarna efter avdrag av erforderliga underhållskostnader.

Enligt samma riksdagsbeslut skola av fondens medel gäldas de ersättningar, som föranledas av de genom de omförmälda avtalen verkställda markupplåtelser, i den mån samma ersättningar efter vederbörlig prövning finnas böra utgå och icke enligt avtal skola utgöras av Stockholms stad. Vidare skola från fonden bestridas de utgifter, som föranledas av kronans övertagande av nyttjanderätten till de områden å Beckholmen, vilka för den beramade dockanläggningen därstädes äro omedelbart erforderliga, vare sig nyttjanderättens övergång å kronan sker genom frivillig överenskommelse eller expropriation. I den mån fondens inkomster icke behöva tagas i anspråk till gäldande av förut

nämnda ersättningar m. m., skall fonden, efter riksdagens hörande, komma till användning för byggnads- och andra dylika arbeten för flottans varv i Stockholm.

Kungl. Maj:t har den 26 september 1919 fastställt reglemente för fonden.

Marinförvaltningen har nu, på sätt följande redogörelse giver vid handen, gjort framställning om, att i stället för kronans kruthus å Loudden, vilka måste bortföras, ammunitionsförrådshus m. m. måtte uppföras å en av Fjäderholmarna, Stora Fjäderholmen kallad, samt att därav föranledda kostnader måtte få bestridas från Stockholms varvs byggnadsfond.

I skrivelse den 10 oktober 1919 har marinförvaltningen anført, att ämbetsverket med anledning av avtalet den 7 april 1916 jämte tillägg av den 7 maj 1917 anmodat varvschefen vid flottans station i Stockholm att inkomma med av kostnadsuppgifter åtföljda förslag för uppförande av ammunitionsförrådshus m. m. å Stora Fjäderholmen, vilka förslag skulle omfatta:

Marinförvaltningens skrivelser den 10 oktober 1919 och den 9 mars 1920.

anordnande av mot anfall från luften väl skyddade, i berget insprängda ammunitionsförrådshus för förvaring av den artilleriammunition, som för närvarande funnes upplagd å Loudden;

uppförande av för verksamheten å den nya platsen erforderliga byggnader, såsom laboratorielokal, bostäder för uppbördsman och vaktmanskap med tillhörande uthus m. m.;

bortförande av byggnaderna å Loudden och, i den mån så låte sig göra och befunnes ändamålsenligt, användning av desamma å Fjäderholmen samt

anordnande av bryggor för i- och urlastning av artilleriammunition m. m.

Varvschefen hade sedermera inkommit med ifrågavarande förslag. Av förslaget kostnadsberäkningar framginge, att kostnaderna för anläggningen belöpte sig till sammanlagt 520,000 kronor.

Då ifrågavarande anläggning på grund av förut angivet förhållande borde inom närmaste tiden komma till stånd, och då ämbetsverket vid granskning av varvschefens förslag icke funnit något att däremot erinra, hade det synts ämbetsverket nödigt, att medel bereddes för arbetets utförande.

Marinförvaltningen finge i sådant hänseende föreslå, att Stockholms

varvs byggnadsfond för ändamålet toges i anspråk. Fonden tillfördes årligen under tio år 160,000 kronor, som, enligt avtal mellan kronan samt Stockholms stad, av staden betalades med första inbetalning den 1 juli 1919. Fonden tillfördes därjämte inflytande hyresmedel från det av kronan inköpta området i Djurgårdsstaden ävensom å Beckholmen och Fjäderholmarna efter avdrag av erforderliga underhållskostnader.

Fondens behållning vid 1919 års slut, beräknad till 100,000 kronor, jämte inkomsterna under åren 1920—1923, cirka 1,140,000 kronor, utgjorde de tillgångar å fonden, sammanlagt 1,240,000 kronor, varmed kunde för sagda år räknas. Av sistnämnda belopp syntes dock böra reserveras cirka 500,000 kronor för eventuella ersättningar m. m., vilka enligt bestämmelserna för fonden skulle från densamma bestridas. De disponibla medlen skulle sålunda utgöra omkring 740,000 kronor.

På grund av det sålunda anförda hemställde marinförvaltningen att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att för uppförande av ammunitionsförrådshus m. m. å Stora Fjäderholmen ett belopp av 520,000 kronor, fördelat med cirka 174,000 kronor under vart och ett av åren 1921—1923, måtte få tagas i anspråk av å Stockholms varvs byggnadsfond tillgängliga medel.

Genom ämbetskrivelse den 18 februari 1920 anmodade statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet marinförvaltningen att i ärendet inkomma med förslag, avseende att utröna, *dels* huruvida icke, till minskande av kostnaderna, förrådshuset kunde på lämpligt sätt anordnas utan insprängning i berg, *dels* huruvida icke kostnadsbesparingar även i övrigt kunde vidtagas beträffande det föreliggande förslaget.

Marinförvaltningen avlät svar härå genom hemlig skrivelse den 9 mars 1920, däri ämbetsverket på det bestämdaste avstyrkte, att vid anläggningen av nya ammunitionsförråd å Stora Fjäderholmen dessa anordnades annorlunda än genom insprängning i berget.

Marinförvaltningens skrivelse den 3 september 1920.

I skrivelse den 3 september 1920 har nu marinförvaltningen ånyo framhållit, att kronans å Loudden befintliga kruthus och ammunitionsförrådshus med tillhörande byggnader finge kvarstå intill den 1 juli 1924, varefter de skulle av kronan bortföras. Vid sådant förhållande måste enligt ämbetsverkets åsikt en definitiv lösning av frågan om uppförande på ny plats av ifrågavarande byggnader snarast komma till stånd, särskilt i betraktande av att man under rådande osäkra förhållanden på arbetsmarknaden inom byggnadsfacket torde behöva räkna med en byggnadstid av omkring 2 år för hela anläggningen. Under förutsättning,

att frågan komme att av Kungl. Maj:t föreläggas 1921 års riksdag och erforderliga medel därvid komme att för anläggningen anvisas, beräknade ämbetsverket, att de nya kruthusen skulle kunna tagas i bruk under senare delen av år 1923.

Den ursprungliga, i juli 1919 uppgjorda kostnadsberäkningen för anläggningens utförande, vilken avsett byggnadernas förläggande till södra delen av Stora Fjäderholmen, hade vid nu företagen närmare granskning visat sig icke kunna följas på grund av den stegring i materialpriser m. m., som sedan nämnda tid ägt rum. Marinförvaltningen hade därför låtit genom varvschefen vid flottans station i Stockholm dels utarbета nytt kostnadsförslag, dels verkställa undersökning beträffande kostnaderna för en förläggning av förrådslokalerna till norra delen av Stora Fjäderholmen, varigenom holmens södra mot stora segelleden vetande del skulle kunna behållas i ungefärligt nuvarande skick.

För de olika alternativa förslagen ställde sig kostnaderna sålunda:

Alt. 1. Ammunitionsförrådets förläggning till Stora Fjäderholmens södra del	kronor 543,000: —
Alt. 2. Ammunitionsförrådets förläggning till Stora Fjäderholmens norra del	» 577,000: —

Kostnadsberäkningarna vore uppgjorda med reservation för inträffande kostnadsökningar, beroende på hur förhållandena på arbetsmarknaden inom byggnadsindustrien komme att ställa sig.

Marinförvaltningen finge i likhet med varvschefen förordade det senare förslaget, vilket i tekniskt avseende vore att föredraga och dessutom icke skulle förändra karaktären av södra delen av holmen.

Beträffande Stockholms varvs byggnadsfonds ställning för åren 1920—1924 finge marinförvaltningen lämna följande approximativa uppgift:

Behållning den 1 januari 1920	kronor 62,308: 94
Ersättning från Stockholms stad	
under åren 1920—1924	» 800,000: —
Hysesinkomster, netto, under	
samma tid	» 625,000: —
	kronor 1,487,308: 94
Häriifrån torde böra avräknas för eventuella ersättningar till vissa personer och myndigheter på grund av de avtalade markupplåtelse	
sena	» 450,000: —
	<hr/>
	återstå disponibla kronor 1,037,308: 94

På grund av vad sålunda anförts hemställde marinförvaltningen att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att för uppförande av ammunitionsförrådshus m. m. å Stora Fjärderholmen ett belopp av 577,000 kronor, fördelat med en tredjedel under vart och ett av åren 1921—1923, finge tagas i anspråk av å Stockholms varvs byggnadsfond tillgängliga medel.

Departements-
chefen.

Kronans för närvarande å Loudden belägna kruthus omfatta förrådshus för förvaring av ammunition jämte artilleritekniskt laboratorium för flottans station i Stockholm m. m. Dessa byggnader få, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, enligt avtal med Stockholms stad kvarstå till den 1 juli 1924. Till ersättande av nämnda förrådshus och laboratorium m. m. måste alltså i god tid dessförinnan dylika byggnader uppföras annorstädes. Med avseende å valet av plats härför bör beaktas, att laboratoriet, å ena sidan, för sin verksamhet är beroende av tillgång, i omedelbar närhet, till förrådets ammunitionsupplag och, å andra sidan, ej bör vara beläget å större avstånd från flottans station i Stockholm än som bekvämligen medgiver laboratoriepersonalens dagliga fortskaffande till och från laboratoriet. Såsom lämplig ort för anläggningen har marinförvaltningen föreslagit Stora Fjärderholmen, som jämte de övriga Fjärderholmarna numera övergått i kronans ägo. Med hänsyn till de anförda önskemålen beträffande läget torde någon för ändamålet lämpligare plats icke stå till buds.

För att Stora Fjärderholmens mot stora segelleden vettande del må kunna bibehållas i ungefär sitt nuvarande skick, torde byggnaderna böra förläggas till norra delen av holmen. Detta medför visserligen något högre kostnader, än om byggnaderna uppföras å holmens södra del, men å andra sidan vissa fördelar i tekniskt avseende förutom nyssnämnda beaktansvärda förmån ur naturskönhetssynpunkt för infartsleden till staden.

Medel för utförande av anläggningen lära, på sätt marinförvaltningen föreslagit, kunna beredas från Stockholms varvs byggnadsfond.

Under återopande av vad jag sålunda anført och då jag icke har något att erinra mot marinförvaltningens kostnadsberäkningar, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att för uppförande av ammunitionsförrådshus m. m. å Stora Fjärderholmen för en sammanlagd kostnad av högst 577,000 kronor må från Stockholms

varvs byggnadsfond under vart och ett av åren 1921—1923 tagas i anspråk högst en tredjedel av nämnda belopp.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

W. G. O. Montgomery.
